

The Study of Guidelines for Developing Academic Administration to Excellence in the Sub-district Quality Schools under the Mahasarakham Primary Educational Service Office Area 3

Thanawatr Sripha¹, Amorn Malasri² and Ratchadaporn Ngoiphuthorn³

Department of Educational Administration, Faculty of Education and Educational Innovation,
Kalasin University, Thailand

¹E-mail: thanawatr.sr@ksu.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-6119-8348>

²E-mail: amorn.ma@ksu.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0009-1312-3636>

³E-mail: rut.pim203@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8427-9517>

Received 08/09/2025

Revised 04/10/2025

Accepted 10/11/2025

Abstract

Background and Aims: Academic administration is a critical mission of educational institutions, as stipulated in the National Education Act B.E. 2542 (1999) and its subsequent amendments, along with the policy of “One Subdistrict, One Quality School,” which aims to develop rural schools into learning centers and reduce educational disparities. However, quality schools at the subdistrict level still face challenges in managing teaching and learning as well as promoting community participation. Therefore, this study aims to examine the current and desired states of academic administration, identify essential needs, and explore strategies for developing academic administration toward excellence in quality schools at the subdistrict level under the jurisdiction of Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 3.

Methodology: This study employed a mixed-methods design in two phases. Phase 1 examined the current status, desired status, and essential needs in academic administration among 308 participants, including school administrators (n = 34), school board chairpersons (n = 34), and teachers (n = 240). Data were collected through questionnaires and interviews and analyzed using means, standard deviations, and the index of essential needs. Phase 2 explored development strategies for areas with the highest identified needs, namely instructional media, innovations, and technology; learning processes; and assessment, evaluation, and transfer of learning outcomes. Semi-structured interviews with five key informants were conducted to inform the drafting of targeted development strategies.

Results: The research found that the management of academic affairs toward excellence in Subdistrict Quality Schools is currently at a moderate level, whereas the desired state is at the highest level. The development need index was 0.42. Accordingly, three areas of development comprising a total of seventeen strategies were proposed to enhance the management of academic affairs toward excellence.

Conclusion: The research findings indicated that the academic administration of Subdistrict Quality Schools was at a moderate level, whereas the desired state was at the highest level, with a total necessity index of 0.42. Consequently, three development dimensions

encompassing a total of seventeen strategies were established to enhance academic administration toward excellence, within the operational framework of the Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 3.

Keywords: Guidelines for the Development of Academic Administration, Educational Management Towards Institutional Excellence, Subdistrict Quality School

การศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนคุณภาพ ประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

ธนวัตร ศรีภา¹, อมร มะลาศรี², และรัชฎาพร งอยภูธร³

สาขาวิชา การบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: การบริหารงานวิชาการถือเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พร้อมทั้งนโยบาย “1 ตำบล 1 โรงเรียนคุณภาพ” ซึ่งมุ่งพัฒนาโรงเรียนชนบทให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา อย่างไรก็ตาม โรงเรียนคุณภาพประจำตำบลยังเผชิญปัญหาในการจัดการเรียนการสอนและการมีส่วนร่วมของชุมชน การวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ศึกษาความต้องการจำเป็น และศึกษาหาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

ระเบียบวิธีวิจัย: การวิจัยเป็นแบบผสมผสาน แบ่งเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการ โดยมีกลุ่มตัวอย่าง 308 คน ได้แก่ ผู้บริหาร 34 คน ประธานกรรมการสถานศึกษา 34 คน และครู 240 คน ใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางพัฒนาที่ มีความต้องการสูงสุด ได้แก่ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก 5 คน เพื่อนำมาร่าง แนวทางการพัฒนาต่อไป

ผลการวิจัย: การวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล ปัจจุบันอยู่ระดับปานกลาง ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ระดับมากที่สุด มีค่าดัชนีความต้องการพัฒนา 0.42 และได้เสนอแนวทางพัฒนาจำนวน 3 ด้าน รวม 17 แนวทาง เพื่อยกระดับการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศ

สรุปผล: ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์สูงสุด มีค่าดัชนีความจำเป็นรวม 0.42 จึงกำหนดแนวทางพัฒนา 3 ด้าน รวม 17 แนวทาง เพื่อยกระดับการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศ ภายใต้กรอบการดำเนินงานของสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ; การบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา; โรงเรียนคุณภาพประจำตำบล

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ได้พระราชทานพระบรมราโชบาย ด้านการศึกษา 4 ประการ ได้แก่ การมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง การมีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคงและมีคุณธรรม การมีงานทำ มีอาชีพ และการเป็นพลเมืองดี ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการน้อมนำเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา คุณธรรม และ

สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การบริหารงานวิชาการถือเป็นภารกิจหลัก ของสถานศึกษา โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มุ่งกระจายอำนาจ สู่สถานศึกษา เพื่อให้บริหารจัดการอย่างอิสระ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น ผู้บริหารที่ให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการจะสามารถพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนอื่น ๆ จนเกิดคุณภาพและความเป็นเลิศได้ (สำนักงานศึกษาธิการภาค 17, 2562)

จากการสำรวจสภาพปัญหาของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล พบปัญหาหลัก 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการ การเรียนการสอน ความพร้อมด้านปัจจัยของโรงเรียน และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน โดยด้านการเรียนการสอน ครูส่วนใหญ่ขาดทักษะการจัดกิจกรรม สอนไม่เต็มเวลา เนื่องจากมีภารกิจอื่น ๆ หลักสูตรและแผนการสอนไม่สอดคล้องกับบริบท โรงเรียนมีงบประมาณจำกัด ทำให้สื่อและเทคโนโลยีไม่เพียงพอ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนต่ำ ด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารหลายคนยังขาดทักษะในการใช้ข้อมูลวางแผนและปรับปรุงงาน แม้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจะส่งเสริมการพัฒนารูปแบบบริหารและการสอนที่เหมาะสมกับบริบท แต่ต้องการแนวทางที่เป็นระบบ ผู้วิจัยจึงสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อร่างองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ 6 ด้าน ได้แก่ 1) มุ่งเน้นนักเรียน ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง 2) พัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา 3) พัฒนาระบบการเรียนรู้ 4) การวัด ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน 5) ส่งเสริมการวิจัยการเรียนการสอน และ 6) ส่งเสริม ควบคุม ติดตาม และนิเทศงาน หากผู้บริหารใช้แนวทางนี้ จะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษา ครอบคลุมทุกมิติ ทั้งกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ นวัตกรรม สิ่งแวดล้อม ภาวะผู้นำ และสมรรถนะบุคลากร

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ได้รับนโยบายขับเคลื่อนโครงการ “1 ตำบล 1 โรงเรียนคุณภาพ” เพื่อสร้างโรงเรียนที่มีคุณภาพ มาตรฐาน และเท่าเทียม ส่งเสริมโครงสร้างพื้นฐานการศึกษา และเครือข่ายการมีส่วนร่วม แต่ผลการดำเนินงานและ O-NET ปี 2563–2565 พบว่า ผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมลดลงและ โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทุกรายวิชาต่ำกว่าทุกระดับ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3, 2566) สอดคล้องกับ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด (2563) ได้กล่าวถึงปัญหาของผลสัมฤทธิ์การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของจังหวัดร้อยเอ็ดที่มีการลดลงในกลุ่มของนักเรียน จำแนกตามสภาพปัญหาและความต้องการ ได้แก่ กลุ่มผู้เรียนทั่วไป กลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ กลุ่มผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ กลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาด้านวินัยและพฤติกรรม กลุ่มผู้เรียนที่ปฏิเสธโรงเรียน กลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม กลุ่มพิการทางร่างกายและสติปัญญา เป็นต้น

จากการรายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ 2566 และจากผลการนิเทศ กำกับติดตามโครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 และงานวิจัยที่มีปัญหาสอดคล้องกัน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทาง การพัฒนาการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 เผยแพร่ให้แก่โรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 เขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ และหน่วยงานทางการศึกษาอื่น หรือผู้สนใจในการนำผลการวิจัยในครั้งนี้ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง และ

พัฒนาการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียน ให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ และมีกระบวนการบริหารโรงเรียนอย่างมีคุณภาพและเป็นระบบ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

การทบทวนวรรณกรรม

การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ

แนวคิดการบริหารสู่ความเป็นเลิศ

แนวคิดความเป็นเลิศของ Peters และ Waterman (1982) ศึกษาองค์การที่ประสบความสำเร็จและต่อมาได้นำมาพัฒนาเป็น McKinsey 7-S Model (Van Assen, Van den Bergh, & Pietersma, 2009) ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบสำคัญ 1) Structure – โครงสร้างการจัดองค์การ และสายบังคับบัญชา 2) Strategy – ยุทธศาสตร์เพื่อรักษาจุดแข็งและชนะคู่แข่ง 3) Systems – ระบบและกระบวนการทำงานประจำวัน 4) Style of Management – แนวทางการบริหารของผู้บริหาร 5) Skills / Corporate Strengths – ทักษะและความสามารถของบุคลากร 6) Staff – บุคลากรและความสามารถทั่วไป 6) Shared Values – ค่านิยมร่วมที่สะท้อนวัฒนธรรมและเป้าหมายสูงสุดขององค์กร

แนวคิดของ Wildy & Dimmock (1993) เกี่ยวกับ ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง การบริหารงานและมอบหมายเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน โดยครอบคลุม 1) กำหนดเป้าหมายการดำเนินงาน 2) เตรียมสื่อและอุปกรณ์การเรียน 3) การจัดกระบวนการเรียนการสอน 4) กำกับ ติดตาม และนิเทศการสอน 5) ส่งเสริมความร่วมมือและพันธภาพของบุคลากร 6) แนวคิดเหล่านี้เป็นพื้นฐานในการบริหาร สู่ความเป็นเลิศด้านวิชาการในสถานศึกษา

ความหมายของความเป็นเลิศ

เจริญพร คำจารย์ (2558) ได้กล่าวว่า ความเป็นเลิศ นั้นมีความเกี่ยวข้องกับคำว่า คุณภาพ หมายถึง สิ่งที่ดีที่สุด สมบูรณ์ที่สุดหรือการกระทำ ที่ประกอบด้วยคุณภาพที่สูงที่สุดจนเป็นที่ยอมรับ ของคนทั่วไปและสามารถเป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่นได้

สุประวีณ์ ทิพย์โพธิ และคณะ (2563) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้กล่าวถึงปัจจัยส่งเสริมการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศเป็นการบริหารงานวิชาการ ให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องอาศัยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำ คุรุปฏิบัติการสอนต้องมีความรู้ มีทักษะ มีคุณลักษณะ ทักษะคติ และแรงจูงใจ ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างโดดเด่น

ชนิดา ปากหวาน (2565) ได้กล่าวว่า ความเป็นเลิศ หมายถึง ลักษณะ หรือสิ่งที่บ่งชี้ ว่ามีคุณภาพสูง มีความเด่นชัดเป็นพิเศษ มีความโดดเด่นเป็นที่พึงพอใจและยอมรับของผู้เกี่ยวข้อง ควรค่า แก่การยกย่องและสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้อื่นได้

ความเป็นเลิศทางวิชาการ (Academic excellence)

อุไรพรรณ เจนวาณิชยานนท์ (2557) ให้ความหมายว่าหมายถึง ระดับคุณภาพสูงสุด สมบูรณ์ที่สุด ทางวิชาที่พึงเป็นไปได้ ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับบริบทของสถาบัน ลักษณะวิชาชีพและสถานภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของประเทศ อันหมายรวมถึง ผลงาน ความสามารถของอาจารย์และนิสิตนักศึกษา หลักสูตรการสอน การประเมินผลและกระบวนการอื่น ๆ ในสถาบัน ซึ่งเกี่ยวข้องกับงานวิชาการ รวมทั้งคุณลักษณะและ องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมในสถาบันทางกายภาพและบุคลากรต่าง ๆ ที่มีส่วนส่งเสริมให้เกิดความ เป็นเลิศดังกล่าว โดยถือว่าสถาบันจะต้องผ่านการรับรองวิทยฐานะอันเป็นเกณฑ์ต่ำสุดของคุณภาพแล้ว

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2557) ระบุว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษาได้ อย่างมีประสิทธิภาพ มีสิ่งสำคัญที่บ่งบอกได้อย่างชัดเจนหลายประการ ได้แก่ มีการกำหนดภารกิจ ของสถานศึกษาที่ชัดเจน มีการกำกับติดตามงานสม่ำเสมอ ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา บ้าน และชุมชนมีความใกล้ชิดและไว้วางใจกัน มีการตั้งความหวังของผลสำเร็จ ไว้อย่างสูงมีความเป็นผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ อย่างมืออาชีพ

องค์ประกอบเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ

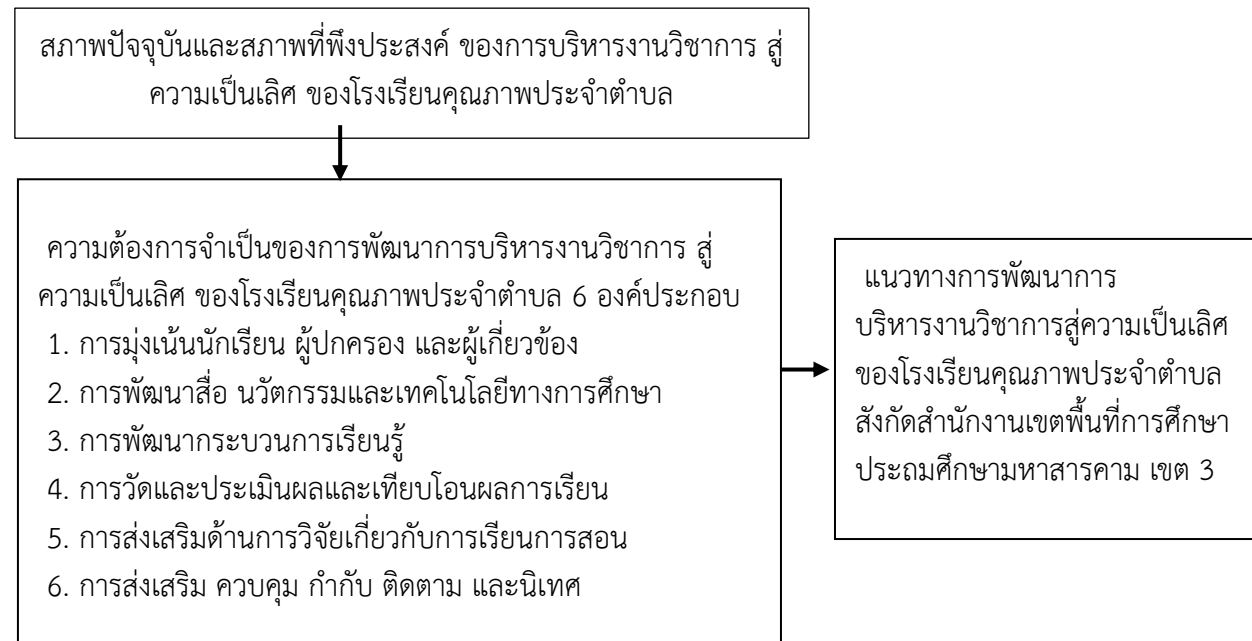
วิสา แสนเลิง (2565) ได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ ในสถานศึกษา และแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศซึ่งการบริหารงาน วิชาการเป็นงานหลักหรือ หัวใจของการบริหารสถานศึกษาเป็นการบริหารจัดการกิจกรรมทุกรูปแบบ มีขอบข่ายการบริหารงานวิชาการมี ดังนี้ 1.การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2.กระบวนการเรียนรู้ 3.การวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอน ผลการเรียนรู้ 4.การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 5.การนิเทศ

ชนิดา ปากหวาน (2565) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ความต้องการจำเป็นและเพื่อ พัฒนาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามุกดาหาร จากการศึกษาพบว่าองค์ประกอบการบริหารสู่ความเป็นเลิศประกอบด้วย 7 องค์ประกอบดังนี้ 1) การนำองค์กร 2) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ 3) การมุ่งเน้นผู้เรียน 4) การมุ่งเน้นบุคลากร 5) กระบวนการดำเนินการ 6) การวัดผล การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ 7) ผลลัพธ์การดำเนินการ

สิริกร เหมทานนท์, บุญเลิศ วีระพรกานต์ และปรีชา สามัคคี (2567) ได้ศึกษาแนวทางการ บริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตวัน กระบี่ ได้แก่ 1.การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2.การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 3.การวัด วิเคราะห์และ การจัดการความรู้ 4.การนิเทศการศึกษา 5.การพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายใน

ชูศักดิ์ เจียมจร, ภารดี อนันต์นาวี และนาวาตรีพงศ์เทพ จิระโร (2567) ได้ศึกษา กลยุทธ์การ บริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก ได้แก่ 1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3. การวัดผล ประเมินผลและ การเทียบโอน ผลการเรียนรู้ 4. การนิเทศการศึกษา 5. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 6. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 3 ดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้ผู้บริหารทุกโรงเรียน ที่ผ่านเกณฑ์เป็นโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาและครู ในโรงเรียนคุณภาพประจำ ตำบล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 3 ในปีการศึกษา 2567 จำนวน 34 โรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 34 คน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 34 คน และครู จำนวน 641 คน รวมทั้งสิ้น 709 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างศึกษาการพัฒนาการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สพป.มหาสารคาม เขต 3 ได้แก่ โรงเรียน 34 แห่ง โดยมีผู้บริหาร 34 คน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา 34 คน และครู 240 คน รวม 308 คน กำหนดตัวอย่างครูตามตาราง Krejcie & Morgan (1970) จำนวน 240 คน ใช้วิธีสุ่มแบ่งชั้นไม่เป็นสัดส่วนตาม 4 อำเภอ (โกสุมพิสัย เขียวยืน ชื่นชม กุดรัง) และกำหนดอัตราส่วนผู้บริหารต่อครู 1:7 ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างรวม 308 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการเก็บรวบรวมข้อมูลระยะที่ 1 ใช้ แบบสอบถาม เกี่ยวกับสภาพ ปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 3 แบ่งเป็น 3 ส่วน 1)

ข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบและโรงเรียน (Checklist) 2) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของการบริหารงานวิชาการ (มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบ Likert) 3) ข้อเสนอแนะ

4. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

4.1 ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิด การวิจัย จากนั้นศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสอบถาม รวมถึงการพิจารณาแบบสอบถามจากงานวิจัยอื่น ๆ เพื่อกำหนดรูปแบบและขอบเขตของเครื่องมือให้เหมาะสม ต่อมาจึงสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดองค์ประกอบ เนื้อหา และโครงสร้างของแบบสอบถามให้ครอบคลุมทั้งสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการ

4.2 สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง และตรวจสอบความถูกต้อง ความครอบคลุม และความชัดเจนของภาษา โดยปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ก่อนเสนอให้คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง เมื่อผ่านการพิจารณาแล้ว จึงนำไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อรับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมและปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

4.3 นำแบบสอบถามฉบับที่ผ่านการตรวจสอบไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ประเมินความถูกต้องและความเหมาะสมในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา รูปแบบความเหมาะสมของภาษา และความถูกต้องด้านการวัดและประเมินผล พร้อมทั้งหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เพื่อยืนยันคุณภาพของเครื่องมือวิจัยก่อนนำไปใช้จริง

4.4 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item-Objective Congruence) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2551) มาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ พบว่ามีข้อสอบที่เข้าเกณฑ์หรือมีความตรงหรือสามารถวัดได้ตรงตามจุดประสงค์ จำนวน 53 ข้อ จากทั้งหมด 59 ข้อ (ค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.6 – 1.0) คัดข้อสอบที่เข้าเกณฑ์ตรงตามจุดประสงค์ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.6 ขึ้นไป

4.5 จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-Out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 จำนวน 40 คน โดยเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 20 คน และครู 20 คน (ผ่านระบบ google form)

4.6 นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Item Total Correlation) ผ่านโปรแกรมสำเร็จรูป พบว่า แบบสอบถามสภาพปัจจุบันมีค่าอำนาจจำแนก 0.29–0.69 และแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ 0.27–0.75 มีข้อสอบผ่านเกณฑ์ 50 ข้อ ไม่ผ่าน 3 ข้อ ซึ่งข้อที่ไม่ผ่านได้นำไปปรับปรุงต่อไป

4.7 นำแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีการหาค่า Alpha Coefficient ของ ครอนบาค โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันทั้งฉบับเท่ากับ 0.939 และค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ทั้งฉบับเท่ากับ 0.942

4.8 นำแบบสอบถามมาตรวจความถูกต้องแล้วจัดทำฉบับสมบูรณ์นำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำบันทึกข้อความเสนอคณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ออกหนังสือไปยังผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 อนุญาตและอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลจากผู้บริหารและครูโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล จากนั้นผู้วิจัยส่งหนังสือขอความร่วมมือและแบบสอบถามในรูปแบบ Google Form ผ่านช่องทางออนไลน์และเว็บไซต์ระบบรับส่งหนังสือราชการของสำนักงานเขตฯ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ แบ่งการวิเคราะห์เป็น 2 ส่วน คือส่วนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยการแจกแจงความถี่และร้อยละ พร้อมจัดทำเป็นตารางและอธิบาย ส่วนที่ 2 วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล โดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พร้อมแปลความหมายค่าเฉลี่ย และเปรียบเทียบเพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนา พร้อมจัดทำดัชนีความต้องการจำเป็นเพื่อจัดลำดับความสำคัญ

7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การหาค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Index of content validity: IOC) การหาค่าอำนาจจำแนกด้วยวิธีการหาความสัมพันธ์หรือหาความสอดคล้องระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ หรือ Item total Correlation โดยใช้สูตรสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับตามวิธีของ Cronbach ค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุงโดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI_{modified})

ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยเลือกด้านที่มีค่าความต้องการจำเป็น (PNI) สูงสุด ได้แก่ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา, การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และการวัดประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน

ผู้ให้ข้อมูลหลัก 5 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 3 คน และผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลบริหารวิชาการดีเด่นระดับชาติ 2 คน ทั้งหมดมีวุฒิ ป.โท/เอกด้านการบริหารการศึกษา และมีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 5 ปี ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่พัฒนาจากทฤษฎี งานวิจัย และข้อเสนอแนะของคณะกรรมการที่ปรึกษา ดำเนินการสัมภาษณ์ จัดบันทึก และบันทึกเสียงอย่างเป็นระบบ ข้อมูลถูกจัดเรียง วิเคราะห์ และสังเคราะห์ตามความถี่ของแนวทางพัฒนา เพื่อนำไปกำหนดแนวทางบริหารงานวิชาการอย่างเป็นระบบและเชื่อถือได้

ขั้นตอนที่ 2 ร่างแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยอาศัยข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในประเด็นที่มีค่าความต้องการจำเป็น (PNI) สูงที่สุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและ

เทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผลรวมถึงการเทียบโอนผลการเรียน ซึ่งยังพิจารณารายการที่มีค่าดัชนีความสำคัญสูงกว่าค่าเฉลี่ยรายด้านด้วย

กระบวนการดำเนินงานประกอบด้วย 3 ขั้นตอนสำคัญ คือ ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำแนวทางการพัฒนา นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์เป็นร่างแนวทางและเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และสุดท้ายปรับปรุงแก้ไขร่างตามคำแนะนำ เพื่อจัดทำเป็นแนวทางการพัฒนาที่สมบูรณ์และเหมาะสมในการยกระดับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลอย่างแท้จริง

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ สู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยรวม

การบริหารงานวิชาการ สู่ความเป็นเลิศของ โรงเรียนคุณภาพ ประจำ ตำบล	สภาพปัจจุบัน (n = 308)			สภาพที่พึงประสงค์ (n = 308)			PNI _{modified}	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล	$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล		
1. ด้านการมุ่งเน้น นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง	3.39	0.48	ปาน กลาง	4.84	0.23	มาก ที่สุด	0.42	4
2. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และ เทคโนโลยีทางการ ศึกษา	3.39	0.55	ปาน กลาง	4.84	0.24	มาก ที่สุด	0.43	1
3. ด้านการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้	3.38	0.51	ปาน กลาง	4.82	0.26	มาก ที่สุด	0.43	1
4. ด้านการวัดและ ประเมินผล และเทียบ โอนผลการเรียน	3.37	0.51	ปาน กลาง	4.83	0.25	มาก ที่สุด	0.43	1
5. ด้านการส่งเสริมด้าน การวิจัยเกี่ยวกับการ เรียนการสอน	3.40	0.52	ปาน กลาง	4.83	0.25	มาก ที่สุด	0.41	6
6. ด้านการส่งเสริม ควบคุม กำกับ ติดตาม และนิเทศ	3.39	0.54	ปาน กลาง	4.84	0.25	มาก ที่สุด	0.42	4

การบริหารงานวิชาการ สู่ความเป็นเลิศของ โรงเรียนคุณภาพ ประจำ ตำบล	สภาพปัจจุบัน (n = 308)			สภาพที่พึงประสงค์ (n = 308)			PNI _{modified}	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล	$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล		
รวม	3.39	0.52	ปาน กลาง	4.83	0.25	มาก ที่สุด	0.42	

จากตารางพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงอันดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้คือ ด้านการส่งเสริมด้านการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.40$) ด้านการมุ่งเน้นนักเรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 3.39$) ด้านการส่งเสริม ควบคุม กำกับ ติดตาม และนิเทศ ($\bar{X} = 3.39$) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ($\bar{X} = 3.39$) ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.38$) และด้านการวัด และประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{X} = 3.37$) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงอันดับจากมากไปหาน้อยดังนี้คือ ด้านการมุ่งเน้นนักเรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 4.84$) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ($\bar{X} = 4.84$) ด้านการส่งเสริม ควบคุม กำกับ ติดตาม และนิเทศ ($\bar{X} = 4.84$) ด้านการส่งเสริมด้านการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{X} = 4.83$) และด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.82$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบว่า โดยรวมมีค่าเท่ากับ 0.42 โดยเรียงลำดับ ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย คือ 1) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ และด้านการวัด และประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน มีค่าเท่ากับ 0.43 2) ด้านการส่งเสริม ควบคุม กำกับ ติดตาม และนิเทศ และด้านการมุ่งเน้นนักเรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง มีค่าเท่ากับ 0.42 และ 3) ด้านการส่งเสริมด้านการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอน มีค่าเท่ากับ 0.41 ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนคุณภาพ ประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 มีดังนี้

2.1 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษา มีแนวทางการพัฒนา 5 แนวทาง

- 1) ผู้บริหารควรมีการวางแผนบริหารจัดการและพัฒนาสื่อเทคโนโลยีอย่างมีส่วนร่วม
- 2) ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนภายในสถานศึกษาในการออกแบบ วิสัยทัศน์ นโยบาย และพันธกิจที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

3) ผู้บริหารควรมีการเสริมสร้างสมรรถนะและทักษะด้านเทคโนโลยีของบุคลากรสามารถใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้แบบ Personalized Learning บนแนวคิด Growth Mindset

4) ครูควรมีการผลิตสื่อที่สร้างแรงจูงใจโดยใช้เรื่องราว (story) บริบทชีวิตจริงเป็นตัวขับเคลื่อน ออกแบบให้เกิดการโต้ตอบสะท้อนผลอย่างต่อเนื่อง และตอบสนองความหลากหลายของผู้เรียน

5) ผู้บริหารควรมีการพัฒนาครูให้เป็นนักออกแบบสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้จัดอบรมและพัฒนาครูให้มีความสามารถในการออกแบบและสร้างสื่อที่ยืดหยุ่น

2.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีแนวทางการพัฒนา 6 แนวทาง

1) ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและเหมาะสมกับบริบทโดยปรับหลักสูตรและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนในแต่ละพื้นที่

2) ผู้บริหารควรมีการพัฒนาระบบนิเทศและการอบรมครูอย่างต่อเนื่อง ด้วยแนวทาง Coaching & Mentoring พร้อมสนับสนุนการใช้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

3) ครูควรมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียนโดยให้นักเรียนมีบทบาทในการออกแบบกิจกรรม สอดคล้องกับความสนใจและทักษะอาชีพที่จำเป็น

4) ครูควรมีการปรับบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างอิสระของนักเรียน และพร้อมเรียนรู้ร่วมกับนักเรียนในแต่ละสถานการณ์

5) ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีบทบาทในการสร้างการมีส่วนร่วมของนักเรียนโดยสนับสนุนการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น และส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสเสนอแนวทางการเรียนรู้ที่ต้องการ

6) ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีเชื่อมโยงความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในท้องถิ่นเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง

2.3 ด้านการวัดและประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน มีแนวทางการพัฒนา 6 แนวทาง

1) ผู้บริหารควรมีการพัฒนาระบบการประเมินผลการเรียนที่โปร่งใส เป็นธรรมตรวจสอบได้ โดยมีแนวปฏิบัติที่หลากหลาย ครอบคลุม และเป็นที่ยอมรับร่วมกัน พร้อมสร้างกลไกตรวจสอบภายในเพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ทุกฝ่าย

2) ผู้บริหารควรมีการจัดตั้งระบบฐานข้อมูลกลาง เพื่อการเทียบโอนผลการเรียนและ ใช้ข้อมูลในการตัดสินใจเชิงนโยบายที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างสถาบันการศึกษา

3) ครูควรมีการส่งเสริมการใช้ข้อมูลจากการประเมินผลเพื่อปรับแผนการสอนให้เหมาะสมกับบริบทผู้เรียนครูควรวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกอย่างมีเป้าหมาย

4) ครูควรเน้นการประเมินเพื่อพัฒนา ด้วยการใช้เครื่องมือที่หลากหลายและประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินที่เหมาะสมกับสภาพจริงในห้องเรียน โดยเน้นผลสะท้อนกลับเพื่อการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องของนักเรียน

5) ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาควรมีความเข้าใจในกระบวนการเทียบโอนผลการเรียนระหว่างสถาบัน และร่วมผลักดันการสร้างความรู้ ความเข้าใจในชุมชนเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การเทียบโอน และการรับรองผลการเรียนอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียม

6) ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาควรส่งเสริมบทบาทของโรงเรียนในกระบวนการประเมินอย่างมีส่วนร่วมและโปร่งใส ร่วมกำกับ ติดตาม และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาระบบประเมินผลให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน

อภิปรายผล

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

1.1 สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษามีความพยายามพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ แต่ยังขาดความต่อเนื่อง และประสิทธิภาพ โดยเฉพาะด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษา เนื่องจากข้อจำกัดด้านทรัพยากร งบประมาณ และความเชี่ยวชาญของบุคลากร ส่งผลให้การจัดการประสบการณ์เรียนรู้ ไม่สามารถตอบสนองต่อความแตกต่างของผู้เรียนได้เต็มที่ การนิเทศและพัฒนาศักยภาพครูมีอย่างต่อเนื่อง แต่การนำไปใช้ในชั้นเรียนยังมีข้อจำกัด ทั้งในด้านเวลาและการสนับสนุน นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้บางส่วนยังเน้นครูเป็นศูนย์กลาง ขาดการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ระบบติดตามและประเมินผลยังไม่ครบถ้วน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดลง ทั้งในระดับประถมและมัธยมศึกษา การวัดผลยังเน้นสอบมากกว่า การประเมินตามสมรรถนะจริง และการเทียบโอนผลการเรียนยังขาดมาตรฐาน สรุปได้ว่าประเด็นสำคัญที่ควรพัฒนาคือ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี กระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล รวมถึง การเทียบโอนผลการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชนิดา ปากหวาน (2565, บทคัดย่อ) ที่เสนอแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศใน 7 ด้าน ได้แก่ การนำองค์กร การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การมุ่งเน้นผู้เรียน บุคลากร กระบวนการดำเนินการ การวัดผลและการจัดการความรู้ และผลลัพธ์การดำเนินงาน

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนบุคลากรทางการศึกษาในด้านการพัฒนาสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษา พร้อมทั้งส่งเสริมการพัฒนากระบวนการจัดการศึกษา และพัฒนากระบวนการวัดและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ มีความหลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อสร้างผลงานงานด้านการบริหารวิชาการ ส่งผลไปยังผู้เรียนที่มีการพัฒนาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปิยพันธ์ ศิริรักษ์ (2562, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 พบว่าการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ได้เป็น 7 ด้าน ดังนี้คือ 1) ด้านการบริหารหลักสูตร 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน 3) ด้านการพัฒนาสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน 4) ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียน 5) ด้านการนิเทศการสอน 6) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียน และ 7) ด้านการเสริมสร้างความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้อง

2. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและ

เทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด สามารถอภิปรายผลได้ 3 ประเด็น คือ

2.1 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล จำเป็นต้องมีการวางแผนจัดหาและพัฒนาสื่อ และเทคโนโลยีทางการศึกษา ร่วมกับการพัฒนาบุคลากรและทักษะทางเทคโนโลยี และมีการผลิตสื่อการสอนที่ดึงดูดความ สนใจและกระตุ้นการเรียนรู้ ทั้งนี้ การจัดทำและใช้สื่อการสอนที่มีความน่าสนใจและสอดคล้องกับเนื้อหา จะช่วยกระตุ้นแรงจูงใจ ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียน อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาทักษะดิจิทัลที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ลดข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ในการเรียนรู้ และสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษาให้กับผู้เรียน ทุกกลุ่ม การดำเนินการดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายและพันธกิจของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลในการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนให้ก้าวสู่ความเป็นเลิศอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชูศักดิ์ เจริมจร และคณะ (2567) ได้ศึกษากลยุทธ์การบริหาร งานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์ความต้องการสื่อ การพัฒนาสื่อโดยครู การประสานความร่วมมือทุกฝ่าย และการจัดเก็บและประเมินผลสื่ออย่างเป็นระบบ เป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนสู่ความเป็นเลิศอย่างยั่งยืน

2.2 ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล เน้นการออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการและความแตกต่างของนักเรียน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียน และให้ครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนคิด วิเคราะห์ ปฏิบัติ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง การจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและมีการให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างต่อเนื่องช่วยให้นักเรียนเห็นจุดแข็งและจุดที่ต้องพัฒนา ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนเต็มทีและสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของพุทธมัตย์ ยาคง, ศักดินาภรณ์ นันท์ และสุชาติ บางวิเศษ (2567) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ สถานศึกษามีการออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับผู้เรียน กำหนดให้มีการจัดกิจกรรมที่ยืดหยุ่นและให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน จนเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องและทันสมัย โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม

2.3 ด้านการวัดและประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล จำเป็นต้องดำเนินการด้วยความถูกต้องและเชื่อถือได้ ทั้งในกระบวนการประเมินผลการเรียน การเทียบโอนผลการเรียนจากสถาบันต่าง ๆ รวมถึงการนำข้อมูลจากการประเมินผลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ช่วยยืนยันความถูกต้องและความเชื่อถือได้ของข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งในแง่การประเมินผลภายในสถานศึกษา และการเทียบโอนผลการเรียนจากสถาบันการศึกษาอื่น ซึ่งต้องอาศัยมาตรฐานที่ชัดเจน โปร่งใส และตรวจสอบได้ นอกจากนี้ การนำข้อมูลจากการประเมินผลไปใช้วิเคราะห์และปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ยังเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียน และมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด ส่งผลให้การพัฒนาผู้เรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ซึ่ง

สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิสา แสนเลิง (2565) ได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศในสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานด้านการวัดและประเมินผล ตลอดจนการเทียบโอนผลการเรียนในการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศในสถานศึกษา ควรยึดหลักความถูกต้อง เชื่อถือได้ และมีมาตรฐานในทุกขั้นตอน โดยเฉพาะการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการเทียบโอนผลการเรียนจากสถาบันการศึกษาอื่น ทั้งนี้เพื่อนำผลการประเมินที่ได้มาใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศเชิงคุณภาพสำหรับการวิเคราะห์ สังเคราะห์และพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล จำนวน 17 แนวทาง ผู้บริหารสถานศึกษา ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา และครู ควรนำแนวทางเหล่านี้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบท ความพร้อม ข้อจำกัด และปัจจัยเฉพาะของแต่ละสถานศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิผลและความยั่งยืน

1.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา มีแนวทางการพัฒนา 5 แนวทาง ผู้บริหารและครูควรวางแผนจัดหาและพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีอย่างเป็นระบบ พร้อมพัฒนาทักษะบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ส่งเสริมการสร้างสรรค์สื่อทันสมัย กระตุ้นการเรียนรู้ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 จากผลการวิจัยที่พบว่า ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ มีแนวทางการพัฒนา 6 แนวทาง ในการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ผู้บริหารและครูควรออกแบบกิจกรรมเรียนรู้ให้สอดคล้องความสนใจและศักยภาพผู้เรียน ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ปรับบทบาทครูเป็นผู้ชี้แนะและอำนวยความสะดวก พร้อมจัดการเรียนรู้ยืดหยุ่นและให้ข้อเสนอแนะอย่างสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

1.4 จากผลการวิจัยที่พบว่า ด้านการวัดและประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนมีแนวทางการพัฒนา 6 แนวทาง ผู้บริหารและครูควรให้ความสำคัญกับการวัดและประเมินผลอย่างถูกต้องและเชื่อถือได้ รวมทั้งเทียบโอนผลการเรียนตามมาตรฐาน และนำข้อมูลจากการประเมินไปปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ เพื่อยกระดับความเป็นเลิศทางวิชาการอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า โรงเรียนคุณภาพประจำตำบลมีความจำเป็นในการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ดังนั้นจึงควรศึกษาวิธีวางแผนจัดหาและพัฒนาสื่อ พร้อมเสริมทักษะบุคลากรด้านเทคโนโลยี และสร้างสื่อการสอนที่ดึงดูดความสนใจและกระตุ้นการเรียนรู้

2.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า โรงเรียนมีความจำเป็นในการพัฒนาระบบการเรียนรู้ จึงควรออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้เรียน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียน พัฒนารูปแบบบทบาทครูเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ และจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นพร้อมระบบให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความยั่งยืนของการเรียนรู้

2.3 จากผลการวิจัยที่พบว่า โรงเรียนต้องการพัฒนาการวัด ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน จึงควรศึกษาแนวทางการพัฒนากระบวนการประเมินที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ วิเคราะห์ผลเพื่อปรับปรุงคุณภาพการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- เจริญพร คำจารย์. (2558). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].
- ชนิดา ปากหวาน. (2565). การพัฒนาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ [วิทยานิพนธ์ศศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม].
- ชูศักดิ์ เจียมจร, ภารดี อนันต์นาวิ, & นาวาตรีพงศ์เทพ จิระโร. (2567). กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*, 10(1), 66–82.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- ปิยพันธ์ ศิริรักษ์. (2562). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นเลิศสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (พุทธบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น].
- พุทธมัตย์ ยาคง, ศักดินาภรณ์ นันท์, & สุชาติ บางวิเศษ. (2567). แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลยหนองบัวลำภู. *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ*, 4(10), 47–61.
- วิสา แสนเลิง. (2565). การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศในสถานศึกษา. *วารสารการประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 4*, 1238–1248.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2551). *วิธีการทางสถิติเพื่อการวิจัย*. มหาสารคาม: ภาควิชาวัดผลและวิจัย การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3. (2566). รายงานผลดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2566 (น. 58–63). สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). *คู่มือการประเมินสมรรถนะครู*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด. (2563). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์การสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของจังหวัดร้อยเอ็ด*. สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด.
- สำนักงานศึกษาธิการภาค 17. (2562). *รายงานผลการดำเนินงานโครงการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 สู่การปฏิบัติในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 17*. สำนักงานศึกษาธิการภาค 17.

- สิริกร เหมทานนท์, บุญเลิศ วีระพรกานต์, & ปรีชา สามัคคี. (2567). แนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง กระทบ. *วารสารสังคมศาสตร์ ปัญญาพัฒน์*, 6(2), 591–602.
- สุประวีณ์ ทิพย์โพธิ์, ณรงค์ พิมสาร, & สิริกาญจน์ ธนวุฒิพรพินิต. (2563). รูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. *วารสารศึกษาศาสตร์ สาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 4(2), 67–68.
- อุไรพรรณ เจนวาณิชยานนท์. (2557). *การพัฒนาดัชนีสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของคณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]*.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). *Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
<https://doi.org/10.1177/001316447003000308>
- Peters, T. J., & Waterman, R. H. (1982). *In search of excellence: Lessons from America's best-run companies*. Harper & Row.
- Van Assen, M., Van den Berg, G., & Pietersma, H. (2009). *Key management models: The 60+ models to know*. Prentice Hall.
- Wildy, H., & Dimmock, C. (1993). Instructional leadership in primary and secondary schools in Western Australia. *Journal of Educational Administration*, 31, 31–43.